

6.5 Zeměpis

6.5.1 Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět Zeměpis navazuje na vzdělávací předmět Člověk a jeho svět na 1. stupni. Na 2. stupni se dělí na přírodovědnou a společenskovední část. V zájmu zachování celistvosti je řazen spíše do vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“. Tím jsou dány i metody práce zaměřené na samostatnou práci žáků, sebekontrolu, řešení problémů a práci ve skupinách. Žáci odhalují souvislosti přírodních podmínek a života lidí v blízkém okolí, v regionech, na celém území ČR, v Evropě i ve světě. Žáci se učí orientovat v současném světě, v problémech současného lidstva, uvědomovat si civilizační rizika a perspektivy budoucnosti lidstva. Klade důraz na vlastní spoluzodpovědnost za kvalitu života na Zemi a vztahů lidí k jejich přírodnímu i společenskému prostředí.

Zeměpis má dvouhodinovou dotaci v 6. – 9. ročníku (výjimkou je jednohodinová dotace v 9. třídě se zaměřením). Žáci jsou vedeni ke zvládnutí základních dovedností (práce s glóblem, mapou, buzolou) a vědomostí, k orientaci a používání různých informačních zdrojů. Do výuky bývají zařazeny dle aktuálních možností školy krátkodobé projekty. Do předmětu zeměpis jsou včleněna průřezová témata.

6.5.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k používání obecně užívaných pojmů, k uvádění nových poznatků do souvislostí, ke kritickému posuzování a vyvozování závěrů.
- Podporujeme získávání (pozorování jevů v přírodě a ve společnosti) a vyhledávání (internet, média, encyklopedie, atlasy, apod.) informací a vyvozování závěrů pro využití v budoucnosti.
- Nabízíme práci s různými zdroji informací.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k rozpoznávání a pochopení problémů (např. globálních) v přírodě i ve společnosti.
- Vedeme žáky k přemýšlení o příčinách a důsledcích různých situací ve světě i kolem nás a k plánování způsobů řešení.
- Podporujeme schopnost hodnotit a obhájit svá rozhodnutí.

Kompetence komunikativní

- Užíváme zeměpisné symboliky.
- Pracujeme s mapami, tabulkami, grafy, diagramy apod.
- Nabízíme žákům příležitost využívat informační a komunikační prostředky pro řešení úkolů i pro komunikaci a spolupráci s ostatními.
- Podporujeme žáky k výstižnému vyjádření svých názorů a myšlenek v logickém uspořádání a vhodné argumentaci.
- Zdůrazňujeme vzájemné respektování odlišných názorů.

Kompetence sociální a personální

- Podporujeme žáky ve vytváření pozitivního přístupu k práci.
- Vedeme žáky k účinné spolupráci ve skupině.
- Zdůrazňujeme vzájemné respektování odlišných názorů.

Kompetence občanské

- Vedeme žáky k respektování přírodních a společenských hodnot a k jejich ochraně.
- Vyžadujeme respektování požadavků na kvalitní životní prostředí.

Kompetence pracovní

- Vyžadujeme od žáků zodpovědný přístup k zadaným úkolům, úplné dokončení práce.
- Informujeme žáky o existenci a šíření moderních komunikačních, dopravních a výrobních technologií.
- Podporujeme využití získaných znalostí a zkušeností v zájmu vlastního rozvoje a přípravy na budoucnost, spojování nových informací s praktickým životem.

Kompetence digitální

- Vedeme žáky k volbě a účelnému využití vhodných digitálních technologií.
- Klademe důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků a jejich odpovědné chování a jednání v digitálním světě.

6.5.3 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

6. ročník

<i>Téma</i>	<i>Učivo</i>	<i>Žák by (se/si) měl ...</i>	<i>průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky</i>
Planeta Země Z-9-2-01 Z-9-2-02	Vesmír Sluneční soustava Tvar, rozměry a pohyby Země	<ul style="list-style-type: none"> - zhodnotit postavení Země ve vesmíru a srovnat podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy; - prokázat na konkrétních příkladech tvar planety Země; - zhodnotit důsledky pohybů Země na život lidí a organismů. 	MPV – D, OV – vývoj lidského poznání; D – představy o tvaru Země v minulosti (Aristoteles)
Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie (Určování zeměpisné polohy a práce s mapou) Z-9-1-01 Z-9-1-02 Z-9-1-03 Z-9-1-04 Z-9-7-01	Glóbus Mapy Poledníky a rovnoběžky Určování zeměpisné polohy na glóbusu a na mapách Komunikační geografický a kartografický jazyk Geografická kartografie a topografie	<ul style="list-style-type: none"> - porozumět významu glóbu a mapy v praktickém životě; - pochopit význam poledníků a rovnoběžek; - určit polohu konkrétního místa na glóbu a na mapě; - rozlišit různé druhy map podle měřítka a obsahu; - aplikovat na konkrétních příkladech praktické činnosti s mapou; - umět vytvořit jednoduchou mapu; - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii; přiměřeně hodnotí geografické objekty a procesy v krajině sféře s jejich pravidelnostmi, odlišnostmi a zákonitostmi a vyvozuje jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost; - využívá myšlenková schémata a mapy pro získání orientace a postojů k okolnímu světu; - pracuje s geografickými informacemi a zdroji dat. 	MPV – D – obchodní plavby v minulosti; M – práce s měřítkem, poledníky a rovnoběžky jako polokružnice a kružnice, úhel a jeho značení ve stupních, odhady vzdáleností, grafické vyjádření číselných údajů; PŘ, D – tematické mapy s příslušným obsahem vztahujícím se k předmětu (např. zalesnění, historické mapy); ČJ – zkratky světových stran, názvosloví v mapách; INF – práce s počítačem; VV – estetická stránka vytvořené mapy

Téma	Učivo	Žák by (se/si) měl ...	průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky
Krajina Z-9-2-03 Z-9--2-04 Z-9-5-02	Povrch a stavba Země O vzduší Vodstvo Půdy Přírodní oblasti	<ul style="list-style-type: none"> - pochopit rozmanitost přírodních podmínek a potřebnost jejich poznání pro život; - určit jednotlivé složky přírodní sféry; - rozlišovat a porovnávat složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost; - rozeznávat, pojmenovat a klasifikovat tvary zemského povrchu; - porovnávat působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost. 	ENV – základní podmínky života, ekosystémy; ČJ – knihy J. Verna; PŘ – ekosystém světa, živé a neživé přírodniny, nerosty a horniny; FY – studium nitra Země na základě rychlosti šíření zemětřesných vln, teplota a tlak
Afrika, Austrálie, Antarktida Z-9-3-01 Z-9-3-02 Z-9-3-03 Z-9-3-04	Poloha a rozloha Afriky, Austrálie a Antarktidy Přírodní podmínky Afriky, Austrálie a Antarktidy Společenské a hospodářské podmínky Afriky, Austrálie a Antarktidy	<ul style="list-style-type: none"> - umět vyjmenovat a vyhledat na mapě světa jednotlivé světadíly a oceány na Zemi; - umět přiměřeně zhodnotit polohu a rozlohu Afriky, Austrálie a Antarktidy a porovnat ji s ostatními světadíly a jejich částmi; - charakterizovat přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské podmínky, specifika a bariéry Afriky, Austrálie a Antarktidy a porovnat je s ostatními světadíly; - rozlišovat zásadní přírodní a společenské znaky jako kritéria vymezení a ohraničení a lokalizace jednotlivých regionů a vybraných států Afriky; - charakterizovat a vyvozovat shody i rozdíly jednotlivých regionů (států) Afriky podle zásadních přírodních a společenských znaků; - rozlišovat jaké změny ve vybraných regionech (státech) Afriky nastaly, nastávají, mohou nastat a co je jejich příčinou 	MPV – M – přirovnání rozlohy světadílů k obsahům obdélníků, resp. čtverců, D – historické změny hranic států ENV – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí, MUL – kulturní diferenciaci, multikulturalita, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity

7. ročník

Téma	Učivo	Žák by (se/si) měl ...	průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky
<p>Amerika Z-9-3-01 Z-9-3-02 Z-9-3-03 Z-9-3-04</p>	<p>Regionalizace Ameriky Přírodní poměry Ameriky Socioekonomická charakteristika Ameriky Anglosaská Amerika úvod Kanada USA Latinská Amerika úvod Mexiko Pevninská Střední Amerika Kuba Ostatní karibské státy, Kolumbie, Venezuela, Guyany Brazílie Andské země Argentina, Chile Atlantský a Severní ledový oceán, Arktida</p>	<p>- umět přiměřeně zhodnotit polohu a rozlohu Ameriky a porovnat ji s ostatními světadíly - charakterizovat přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské podmínky Ameriky a porovnat je s ostatními světadíly a jejich částmi; - rozlišovat zásadní přírodní a společenské znaky jako kritéria vymezení, ohrazení a lokalizace jednotlivých regionů a vybraných států Ameriky - charakterizovat a vyvozovat shody i rozdíly jednotlivých regionů (států) Ameriky podle zásadních přírodních a společenských znaků - zvažovat, jaké změny ve vybraných regionech (státech) Ameriky nastaly, nastávají, mohou nastat a co je jejich příčinou</p>	<p>MPV – M – přirovnání rozlohy světadílů k obsahům obdélníků, resp. čtverců, D – historické změny hranic států ENV – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí MUL – kulturní diferenciacce, multikulturalita, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity</p>

Téma	Učivo	Žák by (se/si) měl ...	průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky
Asie Z-9-3-01 Z-9-3-02 Z-9-3-03 Z-9-3-04	Regionalizace Asie Přírodní poměry Asie Socioekonomická charakteristika Asie Východní a centrální Asie Čína a Japonsko Jižní Asie Indie Jihovýchodní Asie Jihozápadní Asie - arabské státy Terorismus, izraelsko-palestinský konflikt Západní Asie Rusko	- umět přiměřeně hodnotit polohu a rozlohu Asie a porovnat ji s ostatními světadíly - charakterizovat přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské podmínky Asie a porovnat je s ostatními světadíly a jejich částmi; - rozlišovat zásadní přírodní a společenské znaky jako kritéria vymezení, ohraničení a lokalizaci jednotlivých regionů a vybraných států Asie - charakterizovat a vyvozovat shody i rozdíly jednotlivých regionů (států) Asie podle zásadních přírodních a společenských znaků - zvažovat jaké změny ve vybraných regionech mohou nastat a co je jejich příčinou.	MPV – M – přirovnání rozlohy světadílů k obsahům obdélníků, resp. čtverců; D – historické změny hranic států ENV – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí MUL – kulturní diferenciacce, multikulturalita, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity

8. ročník

Téma	Učivo	Žák by (se/si) měl ...	průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky
<p>Evropa Z-9-4-05 Z-9-4-06 Z-9-3-01 Z-9-3-02 Z-9-3-03 Z-9-3-04</p>	<p>Poloha a rozloha Evropy Přírodní a společensko- hospodářské podmínky Evropy Regiony Evropy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - umět přiměřeně zhodnotit polohu a rozlohu Evropy a porovnat ji s ostatními světadíly; - charakterizovat přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské podmínky Evropy a porovnat je s ostatními světadíly a jejich částmi; - rozlišovat zásadní přírodní a společenské znaky jako kritéria vymezení, ohraničení a lokalizace jednotlivých regionů a vybraných států Evropy ; - charakterizovat a vyvozovat shody i rozdíly jednotlivých regionů (států) Evropy podle zásadních přírodních a společenských znaků; - zvažovat, jaké změny ve vybraných regionech (státech) Evropy nastaly, nastávají, mohou nastat a co je jejich příčinou. 	<p>MPV – M – přirovnání rozlohy světadílů k obsahům obdélníků, resp. čtverců, D – historické změny hranic států ENV – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí, MUL – kulturní diference, multikulturalita, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity</p>

Téma	Učivo	Žák by (se/si) měl ...	průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky
<p>Česká republika, místo bydliště, kraje ČR Z-9-6-01 Z-9-6-02 Z-9-6-03 Z-9-6-04 Z-9-6-05 Z-9-7-03</p>	<p>Poloha ČR Přírodní a společensko- hospodářské podmínky Poloha místa bydliště Moravské kraje ČR České kraje ČR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - přiměřeně zhodnotit polohu a rozlohu ČR na mapě Evropy; - charakterizovat přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské podmínky ČR a porovnat je s ostatními státy Evropy; - vymezit a lokalizovat místní oblast podle bydliště nebo školy; - hodnotit na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje a analyzuje jeho postavení v rámci ČR; - lokalizovat na mapách kraje České republiky a hlavní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit; - hodnotit na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry krajů v Čechách, na Moravě i ve Slezsku v rámci ČR, Evropy a světa; - přiměřeně analyzovat vzájemné vazby krajů ČR k sobě navzájem; - uvádět příklady účasti a působení ČR v mezinárodních organizacích, institucích a integracích států. 	<p>ENV – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí, OSV – hodnoty, postoje, praktická etika, MVP – D – historie místa bydliště nebo daného kraje, PŘ – výskyt druhů rostlin a živočichů, ČJ + OV – místní nářečí, významné osobnosti místní oblasti</p>

9. ročník

<i>Téma</i>	<i>Učivo</i>	<i>Žák by (se/si) měl ...</i>	<i>průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky</i>
Obyvatelstvo a sídla Z-9-4-01 Z-9-4-02	Světové obyvatelstvo - základní pojmy Počet obyvatel a hustota zalidnění Dynamika obyvatelstva Struktura obyvatelstva Lidská sídla - základní pojmy Venkovská sídla Vznik a vývoj měst, urbanizace Městská sídla	<ul style="list-style-type: none"> - posoudit na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst a pohyby - zhodnotit na konkrétních příkladech „mozaiku“ multikulturního světa - posoudit, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla; - pojmenovat obecné základní geografické znaky sídel 	MUL – multikulturalita, kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity
Světové hospodářství Z-9-4-03 Z-9-4-04	Světové hospodářství - základní pojmy Oblasti světového hospodářství Světové zemědělství Rybolov, lesnictví Průmyslová revoluce Světový průmysl Lokalizační faktory průmyslu Doprava a spoje Služby Cestovní ruch	<ul style="list-style-type: none"> - zhodnotit znaky světového hospodářství, určit na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje - porovnat předpoklady a faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit - chápat nezbytnost využívání přírodních zdrojů člověkem a nutnost rozvážného a šetrného přístupu k tomuto využívání - objasnit vzájemný vztah mezi přírodou a člověkem, tzn. možné vzájemné kladné i záporné působení 	MPV – PŘ – geologie Země, horniny a minerály ENV – lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí

Téma	Učivo	Žák by (se/si) měl ...	průřezová témata, mezipředmětové vztahy a další poznámky
Státy na Zemi Z-9-4-05 Z-9-4-06	Politický zeměpis - základní pojmy Mezinárodní organizace Orientace na politické mapě světa Aktuální geopolitické změny Politické problémy jednotlivých regionů Globalizace	<ul style="list-style-type: none"> - porovnávat státy světa a mezinárodní organizace na základě podobných a odlišných znaků - lokalizovat na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech - na příkladech vysvětlit kladné a záporné projevy globalizace; - uvědomit si možnosti a limity postavení ČR ve světě; rozumět významu informací, nutnosti jejich výběru a ověření pravdivosti. 	MPV – D – historické události ve světě; OV – občan, občanská společnost a stát; ČJ – kritické čtení VDO – principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování MED – vnímání a interpretace mediálních sdělení a reality EGS - Evropa a svět MPV - Cizí jazyky Ov - zvyky a tradice národů ve světě
Životní prostředí Z-9-5-01 Z-9-5-02 Z-9-5-03	Globální problémy lidstva Krajina Vztah příroda-společnost	<ul style="list-style-type: none"> - vyvodit možnosti řešení významných problémů planety Země; - porovnávat různé krajiny s jejich spec. znaky; - uvádět prostorové rozmístění hlavních ekosystémů, rozeznávat přírodní o kulturní krajinné složky a prvky. 	ENV – základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí
Geografická výuka v praxi Z-9-7-01 Z-9-7-02 Z-9-7-03 Z-9-1-01 Z-9-1-02 Z-9-1-03 Z-9-1-04	Cvičení a pozorování místní krajiny v terénu Ochrana člověka při ohrožení zdraví a života	<ul style="list-style-type: none"> - ovladat základy praktické topografie a orientace v terénu; - uplatňovat v praxi základy bezpečného pohybu a pobytu v krajině - uplatňovat v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech. 	EGS – Evropa a svět MPV – ČJ, OV – lidová slovesnost, zvyky a tradice národů nejen Evropy